

Socrates. Socrates as the first moralist and educator using the method of self-knowledge concluded that the essence of the human being is morality. Ethics of Socrates may be reduced to the three main theses: a) the welfare is identical to pleasure and happiness b) goodness is identical to knowledge, c) the person knows only that he knows nothing. The greatest noonday of ethical and pedagogical ideas was reached during the period of Aristotle who established the subject and the specific features of ethics as a science and has granted name to it. The Roman philosopher Quintilian developed a code of pedagogical ethics which has not lost its relevance through our times.

Goodness, evil, ethics, morality, pedagogical ethics, a code of pedagogical ethics.

УДК 004.1:621.316.1.05:519.85

СУЧАСНИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ НА БІБЛІОТЕЧНИХ САЙТАХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***О. М. Касаткіна, старший викладач
В. Ю. Касаткін, аспірант***

З розширенням доступу до мережі Інтернет в галузі освіти і бібліотечної справи відповідно збільшився запит на отримання інформації науково-педагогічного та методичного змісту через цю глобальну мережу. Вирішенню цього питання сприяє створення бібліотечних веб-сайтів. На сьогодні в Україні кількість створених електронних інформаційних ресурсів освітнього спрямування є не досить значною. В статті розглядається сучасні можливості використання веб-ресурсів для створення електронної бази бібліотечних ресурсів та наводиться опис сучасних інформаційних технологій, які необхідно використовувати у бібліотеці.

Бібліотека, веб-сайт, веб-сторінка, інтернет, інформаційні технології, інформаційні ресурси, бібліотечна справа

Актуальність. На сучасному рівні розвитку інформаційних технологій використання комп'ютера для збереження будь-яких видів інформації стає єдиним засобом, що надає широкі можливості керування інформацією. Важливу роль у процесі отримання інформації відіграє мережа Інтернет. Сьогодні в Україні послугами Інтернет з різною періодичністю користуються близько 19 млн. жителів. Такі дані наводяться в офіційному повідомленні Держдепартаменту зв'язку та інформатизації Міністерства транспорту і зв'язку за підсумками розвитку галузі зв'язку в 2012 році.

Процес інформатизації – це явище, яке охопило майже всі сфери діяльності людини, він пов'язаний із застосуванням новітніх інформаційних технологій, без застосування яких не існує жодна установа, тим більше, якщо це є інформаційна установа. Бібліотека – центр інформації і перетворення та доведення інформації до споживачів без застосування цих технологій неможливе. Обслуговування як основна мета роботи бібліотеки передбачає максимальне впровадження та використання оргтехніки в своїй роботі. Для того щоб здійснювати це обслуговування, однієї техніки недостатньо. Для цього потрібні знання в даному напрямку роботи, а для того щоб їх отримати та використати з максимальною ефективністю, потрібно здійснити вивчення даного процесу, тому обслуговування користувачів бібліотеки в умовах інформатизації є досить актуальною темою сьогодні, а Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, як приклад є однією з провідних установ нашої держави, яка досягла значних успіхів в роботі з інноваційними технологіями.

З іншого боку, відсутнє розвинуте технологічне забезпечення процесів актуалізації та підтримки інформаційного наповнення сайтів (контент-адміністрування). На початку третього тисячоліття виникла об'єктивна потреба у визначенні, вдосконаленні і практичному втіленні такої стратегії розвитку бібліотечної справи, яка б найбільш повно задовольняла потреби інформаційного суспільства. Сучасна система інформаційно-комунікаційного забезпечення в Україні продовжує залишатись найбільш людиномісткою сферою, одним із визначальних чинників політичної, економічної, соціальної організації суспільства, оскільки відтворює інтелектуальний, духовний і економічний потенціал країни. Тому нині на інтелектуальну життєдіяльність особистості суттєвий вплив чинять інформатизація й комп'ютеризація.

Незважаючи на наявність певних напрацювань у досліджуваній нами сфері, питання використання комп'ютерно-орієнтованих ресурсів у процесі розвитку електронних інформаційних технологій у бібліотеках поки що не знайшли належного осмислення й трактування, а тому вимагають додаткового вивчення.

Мета роботи. Головною метою роботи є вивчення обслуговування користувачів бібліотеки в умовах інформатизації, а саме, які з новітніх послуг пропонує бібліотека користувачу в умовах інформатизації. Мета нашого дослідження – формування у сучасної людини знань про роль Інтернету у глобалізації інформаційного простору, проблеми вільного доступу до бібліотечної інформації, специфіці надання доступу до Інтернету у публічній бібліотеці, організації діяльності центрів публічного доступу до мережі, форми і методи інформаційного обслуговування користувачів локальними та мережевими електронними ресурсами.

Аналіз досліджень і публікацій. Сучасному стану бібліотечної справи та використанню інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення проблем і по використанню інновацій під час створення електронних систем, присвятили свій час і відобразили у своїх працях такі науковці: І.М. Антоненко, О. Баркова, Т.Ф. Берестова, Ю.А. Остапчук, В.К. Степанов, Л.Г. Таранен-

ко, Л.І. Трачук, Л.Я. Філіпова, Я.Л. Шрайберг та інші. Але разом с тим є ще багато можливостей вдосконалювати інформаційне забезпечення бібліотек, і це зумовлено в першу чергу постійним і потужним прогресом сучасних інформаційних технологій та технічних засобів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку інформаційних ресурсів на бібліотечних сайтах характеризується широким застосуванням засобів інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлює необхідність формування перспективного плану вдосконалення бібліотечних ресурсів у мережі Інтернет, їх функціональних можливостей та особливостей. Так, електронне довідково-бібліографічне обслуговування (ДБО) передбачає використання електронних ресурсів для задоволення разових запитів користувачів. Поняття електронні ресурси включає три аспекти: цифрову форму фіксації інформації, комп'ютерні засоби і програмне забезпечення для відтворення та управління інформацією, електронне середовище для розповсюдження інформації [1, с.11].

Для позначення сукупності електронних інформаційних ресурсів, що використовуються в ДБО, вживають поняття довідково-бібліографічний апарат (ДБА), та поділяють його на такі види ДБА: традиційний, електронний, віддалений, віртуальний, навігаційно-пошуковий апарат [2], електронна складова традиційного ДБА [5, с. 25].

Співвідношення цих термінів детально проаналізовано у працях Ю.А. Остапчук [3]. Спираючись на результати аналізу існуючих трактувань перерахованих термінів і понять Л.Г. Тараненко зробила висновок, що найдоцільніше вживати поняття електронний ДБА, і трактує його як інформаційно-пошукову систему, що включає електронні бібліографічні, довідкові та повнотекстові ресурси, що використовуються для задоволення бібліографічних та фактографічних запитів користувачів. У двоелементну структуру електронного ДБА входять дві підсистеми – електронні ресурси в локальній мережі і на CD-ROM і електронні ресурси віддаленого доступу [5, с. 27].

Зазначимо, що в бібліотеко - та бібліографознавстві Російської Федерації стосовно до ресурсів Інтернету та їх користувачів частіше вживається термін віддалений доступ, який допускає його двозначне тлумачення. Більш коректним і однозначним, вважаємо, термін *віддалений* [4], яким будемо користуватися в подальшому.

З кінця 90-х рр. минулого століття ДБО з використанням інформаційних ресурсів локальних мереж бібліотек і на CD-ROM почало витіснятися обслуговуванням із застосуванням віддалених інформаційних ресурсів [6]. Припускали, що Інтернет в бібліотеці повинен бути орієнтований саме на СБО, а завдання бібліографів – розкривати ресурсні можливості та інформаційний потенціал глобальної мережі [4; 6, с. 31-34].

Л.Я. Філіпова вперше зробила аналіз українських бібліотечно-бібліографічних ресурсів та їх порівняльну характеристику з закордонними, з акцентом на бібліографічну інформацію, розміщену в Інтернеті [7]. Наприкінці 90-х рр. вона відзначила появу українських інформаційних установ у світовому інформаційному просторі в ролі споживачів, а не поста-

чальників бібліографічної інформації, що підкреслює важливість освоєння методики її пошуку в ресурсах Інтернету [7].

Базуючись на *зазначеному* вище ми пропонуємо описати сучасні інформаційні технології та електронні ресурси, які необхідно використовувати у бібліотеці.

1. З метою формування електронних ресурсів, розвитку нових форм обслуговування та забезпечення доступності інформації на якісно новому рівні, на базі автоматизованої інформаційно-бібліотечної системи (АІБС) має здійснюватися послідовна інформатизація публічної бібліотеки. Вона включає:

- створення матеріально-технічної бази , в тому числі визначення необхідної кількості автоматизованих робочих місць для співробітників і користувачів;

- придбання ліцензійних програмних продуктів, формування локальної обчислювальної мережі (ЛОМ) , підключення до мережі Інтернет;

- автоматизацію всіх основних бібліотечних процесів: управлінських, технологічних (комплектування, обробка та каталогізація, створення довідково-бібліографічного апарату тощо), бібліотечного обслуговування, інформаційного забезпечення читачів, управління бібліотекою (бібліотечною системою);

- реалізацію нових технологічних можливостей, в тому числі формування та нарощування інформаційних електронних ресурсів, створення веб-сайту бібліотеки для розміщення інформації про ресурси і послуги , надання віддаленого доступу до електронних ресурсів і віртуальним послугам , участь в корпоративних проектах.

2. Основним електронним ресурсом, який бібліотека формує самостійно, або спільно з іншими бібліотеками, або на основі використання корпоративного ресурсу, є електронний каталог на фонд бібліотеки у вигляді сайту.

3. Крім електронного каталогу, публічна бібліотека може створювати самостійно різноманітні електронні (як локальні так і в глобальній мережі) бази даних: бібліографічні, фактографічні, повнотекстові, в тому числі бази офіційних документів, прийнятих органами місцевого самоврядування.

В обов'язковому порядку бібліотека створює краєзнавчий електронний ресурс: тематичні бази даних, що відображають напрями розвитку місцевого співтовариства, його історичну пам'ять [9].

Щоб забезпечити більш повне і якісне обслуговування користувачів з урахуванням їх інформаційних потреб, бібліотека повинна купувати готові бази даних або розробляти їх самотужки.

4. Найбільш велика публічна бібліотека може брати участь у реалізації «цифрових» проектів, створювати власну електронну колекцію.

5. Участь публічної бібліотеки в корпоративних проектах, у створенні єдиних інформаційних мереж (регіональних, міжрегіональних, федеральних, міжнародних) здійснюється на основі взаємодії з бібліотеками різних відомств, з установами культури, освіти, інформаційними центрами та іншими організаціями. Основні заходи в рамках корпоративної взаємодії

спрямовані на розширення можливостей бібліотеки для задоволення потреб користувачів. До наявних в бібліотеці електронних ресурсів, на її веб-сайті можуть розміщуватися колекції корисних інтернет-посилань, списки інтернет-адрес, інформаційні навігатори, що забезпечують нові бібліотечно-інформаційні форми роботи, в тому числі віртуальну довідкову службу, електронні презентації інформаційних ресурсів та послуг бібліотек тощо.

6. Рівень забезпечення бібліотеки комп'ютерною технікою повинен залежати не тільки від фінансових можливостей, але і від завдань, що стоять перед бібліотекою в галузі впровадження нових технологій і від потреб користувачів у нових ресурсах і послугах. Залежно від потреб, бібліотека повинна бути забезпечена автоматизованими робочими місцями для співробітників і для користувачів, об'єднаними в лінії зв'язку, устаткуванням для організації цього зв'язку, пристроями доступу в Інтернет, сканерами, принтерами, ліцензованими операційними системами (або наявними ПО вільного розповсюдження, наприклад Linux-системами), в тому числі забезпечує доступ незрячих користувачів до електронних ресурсів, пакетом ліцензійних офісних програм.

Все програмне забезпечення (також як аудіо та відео матеріали) має супроводжуватися ліцензіями на його використання. Підключення до мережі Інтернет може здійснюватися на основі використання технології, наданої операторами стільникового зв'язку, або по провідного телефонної лінії, або через супутниковий зв'язок.

7. Програмне забезпечення автоматизованих місць незрячих користувачів має бути адаптоване відповідно до рекомендацій Консорціуму Всесвітньої мережі (С3W) для забезпечення доступності програмного забезпечення сліпим і слабозрячим .

8. Обладнання та програмне супроводження інформаційних систем в публічній бібліотеці мають оновлюватися відповідно до вимог інформаційних і телекомунікаційних технологій - не рідше одного разу на п'ять років.

У висновках визначимо, що будь-який інтернет-ресурс бібліотечного сайту мусить забезпечувати людину комфортним перебуванням в бібліотеці і користуванням її послуг, що досягається за допомогою різних компонентів, а саме:

- наявність орієнтовної інформації для вільної веб-навігації користувачів по сайту бібліотеки;
- доступність різних видів і типів документів, засобів інформації і телекомунікації;
- функціональне оздоблення сайту, просте і зручне в експлуатації;
- дизайн, що створює комфорт і сприяє роботі та спілкуванню;
- професійна етика персоналу, дотримання прав користувачів.

У майбутніх наших дослідженнях передбачається вивчення стану впровадження та використання автоматизованих інформаційних бібліотечних систем, менеджменту електронних ресурсів, а також питань, пов'язаних з дотриманням норм законодавства про інтелектуальну власність та авторське право. Це органічно пов'язано з практичною діяльністю працівників публічних бібліотек, зокрема спеціалістів з інформаційних те-

хнологій, керівників і спеціалістів відділів обслуговування користувачів, методико-бібліографічних відділів та науково-методичних відділів обласних бібліотек, заступників директорів та директорів. Для викладання кожної з тем передбачається використання матеріалів з досвіду роботи публічних бібліотек України та світу.

Список літератури

1. Антоненко І. Електронні ресурси як об'єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення / І. Антоненко, О. Баркова // Бібл. вісн. - 2004. - М 2. - С. 11-22.
2. Берестова Т. Ф. Поисковые инструменты библиотеки / Т. Ф. Берестова // - М.: Библиография. - 2006. - М 6. - С. 18-30.
3. Остапчук Ю. Визначення понять «віртуальний довідково-бібліографічний апарат» і «електронний довідково-бібліографічний апарат» бібліотеки / Ю. Остапчук // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. - К., 2010. - Вип. 27. - С. 200-208.
4. Степанов В. К. Виртуальный СБА: проблемы внедрения и использования в библиотеках [Электронный ресурс] / В. К. Степанов. - Режим доступа: http://www.vadimstepanov.ru/f_texts/virt_bib.htm(10.05.2011).
5. Тараненко Л. Г. Моделирование электронного справочно-библиографического аппарата универсальных научных библиотек / Л. Г. Тараненко // Библиосфера. - 2006. - № 1. - С. 25-28.
6. Трачук Л. Вебліографічні ресурси українських бібліотек / Л. Трачук // Вісн. Кн. палати. - 2010. - № 3. - С. 31-34.
7. Філіпова Л.Я. Бібліографічні системи України в інформаційному комп'ютерному середовищі: теорія, організація, технологія : автореф. дис ... д-ра пед. наук: 07.00.08 / Л. Я. Філіпова. -Х., 1999. - 34 с.
8. Шрайберг Я.Л. Библиотеки и информационные технологии: десять лет спустя. Ежегодный доклад Международной конференции «Крым», год 2003 [Электронный ресурс] / Я.Л. Шрайберг. – Режим доступа: <http://ellib.gpntb.ru/index.php?doc=Plenam&dir=4&art=3> (10.05.2011).
9. Модельный стандарт деятельности публичной библиотеки. Новая редакция. Конференция Российской библиотечной ассоциации, XIII Ежегодная сессия, 22 мая 2008, г. Ульяновск Электронный ресурс. Режим доступа (http://www.rba.ru/content/about/doc/mod_publ.php#tri)
10. Бабич, В. Роль бібліотек в інформатизації суспільства і підвищенні інформаційної культури / В.Бабич // Бібл. планета. — 1998. — № 1. — С. 17–20.

В статье рассматриваются современные возможности использования веб-ресурсов для создания электронную базу библиотечных ресурсов и приводится описание современных информационных технологий, которые необходимо использовать в библиотеке.

Библиотека, веб-страница, интернет, информационные технологии, информационные ресурсы, библиотечное дело

With the expansion of Internet access in education and librarianship by increased request for information, teaching and methodical through this global network. Addressing this issue contributes to the creation of library websites.

Today in Ukraine, the number of electronic information resources created by educational direction is not significant. The paper considers possibilities of using modern web resources to create disadvantage database of library resources and a description of modern information technology to be used in the library. Library – a center of information and the transformation and bringing information to consumers without the use of these technologies is not possible. Service as the main purpose of the library provides maximum implementation and use of office equipment in their work. In order to perform this service, one technique is not enough. This requires knowledge in this area of work, but in order to get them and use with maximum efficiency , it is necessary to carry out the study of the process because customer service in a library information is very topical issue today , and the National Library of Ukraine name of V. Vernadsky, as an example is one of the leading institutions of our country, which has succeeded in working with innovative technologies.

Library, website , internet, information technology, information resources, library science.

УДК 004.9:378.147

ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ТА ТРУДНОЦІ НА ШЛЯХУ ДО ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

С. Г. Качмарчик, старший викладач

В статті висвітлено основні характеристики дистанційної освіти, як освіти без кордонів, розглянуто риси змішаного та дистанційного навчання. Обґрунтована доцільність застосування інформаційних технологій дистанційного навчання для будь-якої форми навчання. Також вказується на труднощі на шляху до дистанційної форми навчання.

Ефективність дистанційної освіти, змішане навчання, електронне навчання, інтерактивні засоби, самодисципліна, мотивація, однобічне спілкування

В процесі руху до індустріального суспільства в освіті стали застосовуватися такі поняття, як відкрита освіта, електронне навчання, віртуальна освіта, а ідеї неперервної освіти дорослих, освіти через все життя, освіти інвалідів та інших верств населення, яким були не доступні за тими або іншими причинами шкільна, вища та професійна освіта, отримали широке розповсюдження, завдяки новим технологіям. Всі ці ідеї та освітні інновації стали все частіше об'єднуватись одним терміном – дистанційне